

Addenda ad vol. I/ litteram B

post p. 1312,72:

*bagerna (baie-, baiarna), -ae f. (*francog. berne; v. E. Gamillscheg, Etym. Wb. d. Frz. Sprache.* 21969. p. 104^B s. v. berne 3.) *caldaria, patella salaria* — *Salzpfanne, Solbehälter*: ACTA reg. Burgund. 65 p. 209,2 (a. 943) ut quasdam res nostras, que site sunt in Salinis . . . , videlicet bai-am unam . . . , concedere deberemus (*sc. fratres*) vobis (*sc. comiti*). p. 209,8 ut . . . censum persolvatis (*sc. comes*) ad fratres ex bai-a solidos x. DIPL. Frid. I. 193 p. 324,34 quicquid possidet (*sc. monasterium*) in burgo Ledonis, baiarnas scilicet et furnos et alia plurima (*cf. et ind. p. 466*).

post p. 1322,20:

[balicionarium, -i n. (*orig. et signif. inc.*) *fort. de quodam signo sanctitatis papae* ('ein päpstliches Hoheitszeichen'): ORD. elect. pap. A 3,10 ante omnem processionem vadunt duo acoliti . . . in manibus portantes -um (*ba'cionarium cod., baculum? ed., oblationarium ci. Mabillon*) circa equitaturam deferentem capellam pape (*v. notam ed.*.)]

post p. 1336,20:

*bandorum (bla-), -i n. (*bandum; v. et DuC. s. v. 1. bandum*) ?*nom. pl. -es*: l.22. *bandum* — *Banner*: ORD. elect. pap. A 3,9 que (*vexilla*) bl-a vocantur (*cf. B 2,9 -es [ni leg. -a]*). A 4,15 draconariis, qui bl-a portant, v solidos (*sc. dat camera-ris*).

post p. 1348,36:

*bansta, -ae f. (*cf. prov. banasta, francog. vet. banaste sim.; v. Wartburg, Frz. etym. Wb. I. p. 328^asq.*) *corbis, fiscus* (*viminibus confectus*), *cista* — (*Weiden-*)*Korb, 'Benne'*: ADALH. brev. Corb. 13 p. 381,17 vasa ad ipsum (*sc. horti excolendi*) officium pertinentia, sicut sunt vannii, -ae vel alia quaelibet huiusmodi (*de interpr. var. v. DuC. s. v. banastum; W. Horn, E. Born, The Plan of St. Gall. III. 1979. p. 108 adn. 82*).

post p. 1365,47:

barbarolexis, -eos f. (*βάρβαρος λέξις*) t. t. *gramm. et rhet. i. q. usus verborum barbarorum* — *Gebrauch nicht-lateinischer Wörter* (*de re v. Lausberg, Rhetorik § 477*): CONR. MUR. summ. p. 60,22 pro vitiis in prosaico dictamine haberi debent barbarismus, solicismus, -is (*v. notam ed.*).

post p. 1371,11:

*barbisor, -oris m. *barberius q. d.* — *Barbier*: ACTA civ. Rost. C 906 p. 180 (c. 1261/72) *Clavus -r* de Lubeke.

post p. 1380,37:

barrinus, -a, um. *elephantinus* — *vom, wie beim Elephanten, Elephanten-*: CONR. MUR. *physiol.* 553 corpore prepollens et robore bestia dira rinoceros, . . . equino corpore, planta -a.

post p. 1382,24:

*basilatus, -eris n. (*basis et latus*) *separatim scribitur*: l.52sq. t. t. *math. de numeris figuratis* ('Figurenzahlen') i. q. *latus ex quo pyramis excrescit, basis latus* (*pyramidis*) — *Grundseite, -kante* (*der Pyramide; loci spectant ad Boeth. arithm. 2,24*): HERM. AUGIENS. *rhythmimach.* 10 'basi' (*basis var. l.*) 'latera' (*sc. pyramidis perfectae*) VIII et III; . . . basi (*basis var. l.*) latera (*sc. pyramidis ter curtae*) VIII et XVI. RHYTHMIMACH. 14,23 'de' variis . . . 'figuris', que . . . descripte sunt, disponuntur piramides tantum et bases et -a (*basilatum var. l.*) in rithmimachia. 14,24 quia eadem (*sc. pyramidis*) basis

excrescit a senario, ipse senarius vel omnes numeri, qui eiusdem basis expleant summam, -a vocantur. 14,25 sunt . . . ipsius (*sc. pyramidis ter curtae*) -a v II vel omnes illi, qui basis ipsius efficiunt quantitatem; habent . . . -a 'tot unitates' in se, quot unitates continent singule 'piramides in latere'.

post ***batallus** p. 1393,2:

*batarinum, -i n. (*battere; cf. prov. moulin batan, hisp. batán; v. Wartburg, Frz. etym. Wb. I. p. 296^a s. v. battuere; cf. DuC. s. v. batarium, batatorium*) *fullonica* — *Walkmühle*: INNOC. III. *registr.* 1,545 p. 789,19 in molendino et -o de Gunencort. p. 789,23 sedem -i, in quo molendinum edificastis (*sc. sorores*).

post p. 1398,13:

*bawarizo (bavva-), -are. (*per analogiam ad graecissare, graecizare sim. formatum*) *partic. praes. usu subst. baiuvarice q. d. loqui* — *baierisch reden*: HEINR. TEG. *Quir.* I app. p. 256,11 Noricorum . . . in ultimo oriente . . . usque hodie manet origo, quod pene omnibus notum a probatissimis etiam nuper accepimus, qui peregrinati usque illuc bavv-antes audierant.

post p. 1428,45:

*benefactorius, -a, -um. 1 *de hominibus i. q. beneficis, benignus* — *wohltätig*: CONR. MUR. summ. p. 158,7 quilibet de . . . amicis poterit appellari: . . . *beneficus, benefactor, -us, bonus*. p. 158,25. 2 *de verbis i. q. beneficentiam exprimens* — *Wohltätigkeit zum Ausdruck bringend*: CONR. MUR. summ. p. 162,19 prosator videat, que verba convenient mittenti pro personarum et negotii qualitate; nam sunt verba . . . *beneficialia, -a, benefactiva*.

post p. 1431,4:

*beneficentiosus, -a, -um. *beneficus, beneficosus* — *wohltätig*: CONR. MUR. summ. p. 157,21 quilibet de nobilibus . . . nominetur: . . . *beneficus, bellicosus, -us, carus*.

post p. 1454,53:

*bessus, -i m. (*bis; cf. prov. besa, francog. vet. besson sim.; v. Wartburg, Frz. etym. Wb. Ip. 381^b s. v. s. v. *bissa*) *dolabra* — (*Doppel-*)*Hacke*: ADALH. brev. Corb. 13 p. 381,14 unusquisque (*sc. hortulanus*) habeat ad ortum excolendum . . . -os duos, secures tres.

post p. 1460,63:

*bibimentum, -i n. *liquor* — *Flüssigkeit*: PS. CALID. *lap.* p. 399 da . . . ei (*sc. tincturae*) aquam siccam et calidam et iugem cum forti claratione et subtili imbibitione, scilicet guttam ad guttam; et si dares ei minus de istis (*sc. aquarum*) -is, confunderetur. *cf. *imbibitio*.

post p. 1461,25:

bibitor, -oris m. *potator* — *Trinker*: CHRIST. STAB. *Matth.* 11 l. 247 grece melius sonat ΟΙΝΩΠΩΤΑΟΣ quam latine, quia grece 'vini potens' sonat, latine '-r vini'.

post p. 1467,34:

*bicapitalis, -e. *biceps* — *zwei-, doppelköpfig*: VOLQUIN. *serm.* 98 (*StudMediev.* III/3. 1962. p. 325; a. 1154) -is . . . vel tri-capitalis es (*sc. clericus vel canonicus*), dum tu duas vel tres praebendas, tu duas vel tres ecclesias tenes, et sic deinceps, quo tibi plura succreverint beneficia, plura succrescunt et capita, et quo plura creverint, inde deformius monstrum coram Christo et ecclesia apparebis.

post p. 1470,30:

[Pörnbacher]

bicors, -dis. *fallax – unaufrichtig, doppelzünftig (usu subst.):* CONR. MUR. *physiol.* 386 pars (sc. *onocentauri*) hominem fingit, asinum pars altera pingit; moribus informis notat hoc pecus atque -es (*de fonte v. notam ed. p. 69*).

post p. 1470,47:

***bicurtus**, -a, -um. *t. t. math. i. q. duobus gradibus, bis curtus – um zwei Stufen, zweimal verkürzt:* WERINH. *rhythmimach.* 365sq. *py(ramis) . . . alia perfecta, alia imperfecta sive curta; curtarum alia monocurta, alia -a, tricurta, tetracurta; sive ergo py(ramis) sit trigona sive tetragona, si aufertur primum latus, dicitur monocurta, si II, dicitur bi(curta), si auferuntur tria latera, tricurta (cf. 235 si II gradus desunt, dicitur pyramis bis curta, si III, ter curta dicitur).*

post p. 1474,4:

***bifons**, -ontis. *duobus fontibus praeditus – mit zwei Quellen versehen, 'zweiquellig':* EUPOLEMIUS 2,648 *urbs est Iudee Iordane -e proinquo condita semiferis olim sedes Chanaeis; nomen ei Ihericho (v. notam ed.).*

post p. 1481,72:

***bionymus** (byonimus), -a, -um. (διώνυμος) *binominis – mit zwei Bedeutungen versehen:* GLOSS. psalt. *Lunaelac.* 77,60 *byonimus est selo, dicitur enim selo tabernaculum (v. notam ed.).* cf. *binomius.

post p. 1482,52:

***bipedo**, -are. (*per analogiam ad repedo sim. formatum*) *de motu pedum i. q. trepidare, titubando terram calcare – unschlüssig auf der Stelle treten:* v. vol. III. p. 1268,17sq.

post p. 1490,67:

***bisticus**, anormal. *neuma quaedam ascendens duarum vocum – zweitönige aufsteigende Neume (cf. LexMusLat. I. p. 230):* TAB. *neum.* B 7 p. 52 *orix, -us et gradicus.*

post p. 1493,52:

***bivira**, -ae f. *vidua secundo maritalata – wiederverheiratete Witwe:* PETR. DAM. *epist.* 85 p. 458,20 *paenitebat initi connubii, et alterum forte virum iam metuebat (sc. homo aegrotus) uxori, et quam cernebat noviter nuptam, iam quodammodo quasi -am deputabat.*

post p. 1506,64:

***blavaticus** (plaba-), -a, -um. (blavus; cf. *Lex. Polon.* V. p. 1610 s. v. [blavaticus] s. plavaticus) *caeruleus – blau (ellipt. vel usu subst. de panno, vestimento):* CONST. *imp.* II 427,71 (a. 1244) *nobiliori, quam griseo, et viliori, <quam> plab-o, veste non utantur (sc. rustici).*

post p. 1511,19:

***boiacum**, -i n. (*francog. boiac* ['Herbergsrecht']; v. *DuC.* s. v. *boiac*) *servitium hospitii sive census vice hospitii praestandus – Beherbergung oder Herbergssteuer:* INNOC. III. *registr.* 1,319 p. 462,10 *ut a Cabilonensis ecclesie . . . obedientie eius, que potestas -i dicitur, molestatione cessaret archidiaconus.*

post p. 1517,37:

***boningi**, -orum m. (bonus; *theod. inf. vet. böninge*; cf. *Mittelniederdt. Handwb. I. p. 317*) *reditus cocturae salis (per ultimos anni dies factae) – Erträge des Salzsiedens (während der letzten Siedetage des Jahres):* CHART. *Luneb.* VII 80 (a. 1261) -i eidem conventui derivantur. 110 in eligendo . . . magistro putei et dominiis et -is. *adde:* CHART. *Luneb.* VII 80 (a. 1261) in ultimis -is.

post p. 1547,34:

***botermannus**, -i m. (*cf. theod. inf. vet. bot[t]erman*; v. et

J. u. W. Grimm, Dt. Wörterbuch. II. 1860. p. 585 s. v. buttermann) negotiator, institor butyri – Butterhändler, -träger: ACTA *civ. Wism.* A 528 (c. 1260/70) *in hereditate Gerardi -i.*

post p. 1550,50:

***bovinitas**, -atis f. (bovinus) *natura bovis – Wesensart des Rindes:* GERH. (?) *tract.* II 30 *sicut humanitas hominis forma est, ita et equinitas, ut ita dixerim, et -s equi et bovis forme sunt; . . . sicut ab humanus humanitas, sic ab equinus equinitas, a bovinus -s eqs.. 31 que denominatio, scilicet equinitas et -s et cetera, tametsi de nominibus specificatorum iuxta litteram fermentur et eis posteriora videantur, in rerum tamen ratione priora sunt utpote causalia istorum.*

post p. 1567,43:

***brateolo**, -are. (*retrograde a bratteolatus, ut vid.; cf. ThLL. s. v.) malleo tundere, in bratteas formare – (flach)hämmern, zu Blättchen formen, zu Blech schlagen:* IDUNG. *PRUF.* *argum.* 1007 *quae . . . maior perpera quam aurum, quo facillime potest a vivo templo Dei fames . . . repelli, illud cum labore et sumptu -are, filare, intexere.*

post p. 1581,25:

***brevitudo**, -inis f. (*brevis, per analogiam ad longitudo formatum*) *mensura brevis, brevitatis – kurzes Maß, Kürze:* CHART. *Sil. D II 34 p. 21,10 (a. 1233) ut . . . habeant (sc. ministri ecclesiae) . . . vestes . . . clericali officio competentes, videlicet ut non rubeas . . . nec nimis longitudine nec -e . . . indecentes manicas habeant vestes.*

post p. 1593,38:

***brutinus**, -a, um. (*brutus, per analogiam ad ferinus formatum, ut vid.*) *brutus – unverständlich, dumm (usu subst.):* CARM. *de nat. animal.* 1365 *bruta ferasque voco -os sive ferinos tales (sc. homines), qui possunt vix ratione regi.*

post p. 1600,8:

***buccatim** *adv. parvis portionibus, in buccella – portionsweise, mit einem Maulvoll:* HINCM. *coll.* 3 p. 118,25 *bos . . . in tritura aree magis laborat triturando, et ad comparisonem laboris minus est, quod accipit de loco ad locum -m sumendo.*

post p. 1606,65:

***buigno**, -onis m. *vel f. (?francog. bugnon sim.; v. D. Vitali, Mit dem Latein am Ende? 2007. p. 404) ?fons – ?Quelle, Brunnen:* TRAD. *Altaerip.* 290 (a. 1223) *recogniti sunt termini territorii de Unains . . . per fideles viros . . . qui hoc modo processerunt: a meta illa, que dividit territoria de Unains, de Chavenie . . . per -em antique grange (sic) eqs..*

post p. 1608,59:

***bulgiolus**, -i m. (*ni subest. fem.*). (*bulga, ital. bolgia, bolgetta; v. Wartburg, Frz. etym. Wb. I. p. 605sq.; cf. DuC.* s. v. *bulga, bulgia*) *saccus scorteus – Ledersack:* PETR. DAM. *epist.* 110 p. 232,26 *super pauperes quippe pannosos et -os (ni leg. bulgiolas) perasque gestantes intellectum non indigemus, quos utique manifesta visione conspiciamus.*

post p. 1625,48:

***buricus** (-tr-), -i m. *mannus – Pferdchen, Pony:* PETR. DAM. *epist.* 104 p. 147,11 *is, cui insidebas (sc. imperatrix), non dicam equus, sed potius burdo vel burricus, vix mensuram desidis excedebat aselli.*

post p. 1628,2:

***bursicida**, -ae m. *confectior bursarum – Taschner:* ACTA *civ. Wism.* A 372 (c. 1260) *Robico -a.* cf. *coricida. *Pörnbacher*